

POVORKE SMRTI (svibanj 1945.)

► Piše: fra Umberto Lončar

Bjegunci,
                     robijaši,
                             iznemogli,

 ispaćeni,
                     gladni,
                             iskrvavljeni,

 prestrašeni,
                     izbezumljeni
                                     i bos
                     k'o obezglavljeno krdo
 u dugim povorkama idu
                     u posljednju noć
                     u sablasno prokletstvo,
                     u krvnički pakao,
                     u mučeničku smrt.

Oronuli starac Hercegovac
                     u varaždinskom Kloštru*
 ucviljen sa suzama šapće:
                     – O nesretni narode moj!

Prolaze krvavi i jezoviti dani...

A starac i dalje plače, plače i jauče
                     neisplakanu tugu
 nad grobovima Slovenije i Bleiburga,
 nad žrtvama Širokog Brijega,

nad stravom i tragedijom Hrvatske... ✍

* Dr. fra Oton Knezović, senior Hercegovačke franjevačke provincije i prof. književnosti u gimnaziji na Širokom Brijegu, u te se dane nalazio u varaždinskom Kloštru.

ZASTAVE SMRTI

► Piše: Lucijan Kordić

Oni, koji čekaju svršetak pomrčine
 okrenutim licem prema baklji zore;
 oni vjekuju na Širokom Brijegu
 u cvjetnom lijesu kreveta
 pod ružarjem vjere i okriljem hrasta;
 u Bleiburgu pod trakom bršljana;
 na Golom otoku pod molitvom brijesta.

Oni, koji će postati sunčanici domovišta,
 lelujavu pšenično zrnje vrh zuba vremena,
 oni danas žive u mećavi krvoločnih pjena,
 kao hrid u zemlji srama i zlosti,
 gdje život je varnica mučeništva,
 a smrt kozmička zastava Uskrsnuća;
 galop kroz čistinu svjetlosti. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«,
VI., 1 (10), Široki Brijeg, 2013.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR;
4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN;
EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF;
SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Zastupništvo, distribucija, pretplate:
Ihtis, Zrinskih i Frankopana 22,
88000 Mostar; mob.: 063-837-002;
e-adresa: udругaihtis@gmail.com

Računi samo za pretplate (računi za
dobrovoljni prilog na zadnjoj korici):
BiH (Ihtis Mostar): ProCredit Bank
d.d. Sarajevo, poslovnica Mostar –
1941053316700142
HR (Tihomir Čule): ZaBa, poslovnica
Metković – 2360000-3610872394
INOZEMSTVO: IBAN: BA39 1941
0533 1670 1209; SWIFT CODE:
MEBBBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Svaki izlazak ovoga našega glasila prava je radost. Čovjek prepoznaje da u društvu nastavljaju živjeti snage kojima je do istine, pravde, života domovine s obiju strana granice. Valja to znati u ova vremena krize kada nas nastoje zbuniti s raznih strana.

Neokomunistička vlast u Hrvatskoj nastavlja svojim putem dok na mnogim poljima društvenog života nastoji vratiti povijesni kotač u neka druga vremena. Događa se to i na polju ubijenih u Drugom svjetskom ratu i poraču te u 45 godina bezdušne komunističke vladavine. Između ostaloga, zatvaraju Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugoga svjetskog rata. Poručuju da postoji samo njihova istina i ništa više. Umjesto toga, morali bi se sjetiti pomirbe iz devedesetih godina prošloga stoljeća, onih godina kada smo morali ratovati za svoju slobodu. U svojim smo glavama nosili različite poglede na život, ali i istu ljubav prema slobodi i domovini. Zbog toga smo pobijedili.

Ovdje na Širokom Brijegu Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i porača te Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« misle drukčije od hrvatskih vlasti s obiju strana granice. Brinu se da ubijeni i nedostojno pokopani nađu svoje mirno posljednje počivalište. Tako smo nakon izlaska prošloga broja

ovoga našega glasila u mjesnom groblju Mekovac pokopali 42 žrtve iz Drugoga svjetskog rata i porača. Ima tu Nijemaca, ustaša, domobrana, partizana, civila i franjevaca. Pokušali smo barem nekima, jer je za sve preskupo, s pomoću DNK analize vratiti i ime i prezime, ali samo je 14 uzoraka dalo potvrđan ishod. To opet ne odgovara uzorcima onih koji traže nekoga svoga. No, nije nam žao. Učinili smo sve što je u našoj trenutnoj moći. Kostri smo im odvojeno položili u limene sandučice, stavili na njih oznake gdje su točno pronađene i položili u zajedničku općinsku grobnicu. Namjeravamo u do gledno vrijeme sagraditi i odgovarajuću kosturnicu. Sve ih poštujemo i odnosimo se prema njima ljudski. Bez pomirbe nema nam zajedničke budućnosti.

Iako za sada nismo s pomoću DNK analize uspjeli pronaći franjevca među spomenutim ubijenima na Širokom Brijegu, nastavlja se potraga za posmrtnim ostacima naše ubijene braće. Trenutno je u tijeku DNK analiza ubijenih na Tomića njivi u Ljubuškom. Nadam se da će biti gotova do izlaska sljedećeg broja našega glasila, a možda će čak dotle biti i pokopani. Ipak, brzina nije važna, važno je da nastavljamo zacrtanim putem.

Nema nam druge nego osloniti se na same sebe jer je društvo oko nas podbacilo. Ali, Bog je s nama i zbog toga je pobjeda naša.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o mučeništvu	42
Podsjetnik	15	Glas o znakovima	46
Povijesne okolnosti	19	Pobijeni	47
Povjerenstva	28	Djela pobijenih	53
Stratišta	30	Odjek u umjetnosti	54
Istraživanja	32	Razgovor	56